

متناوب (ژر ژر ژبه اړول) په مورنۍ او سويډني ژبه

د ډېر ژبو ماشومانو او ځوانانو د ژبي او پوهي د پرمختګ د پاره

VÄXELVIS PÅ MODERSMÅL OCH SVENSKA

Pashto version

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

زما ژبه پرمختيا کوي

د دې لاري څخه موږ په وړکتوب کي د ژبي د گرامر قاعدې زده کوو. ماشومان غوړ نيسي، تکرار کوي او ژر پخپله جملې جوړوي او خپل فکرونه او غوښتنې افاده کوي. ماشوم دغه زده کړه د سويډني ژبي شرايطو ته ترجمه کولای سي، کله چي دغه ماشوم سويډني لغاتونه زده کړه نو بيا د مورنۍ ژبي د گرامري قاعدو په شان په سويډني ژبه کي گرامري جملې جوړوي.

ماشوم ته چي په مورنۍ ژبه خبري کيږي ډېري کلمې اوږي. دغه ماشوم زياتره کلمې پېژني او پوهيږي چي د څه د پاره دي. دی پوهيږي چي انا او نيکه په کور کي دي که څه هم دی هغوی نه ويني. دی خوشاله کيږي ځکه چي دی به شيرخ (ايس کريم) و خوري. دی زده کوي چي په مورنۍ ژبه سړی څرنګه څوک خبروي، څرنګه سړی خبريه جمله جوړوي او څرنګه سړی يوه سواليه جمله جوړوي.

علي حسن، کور ته راسه! ډوډۍ تياره ده او انا او نيکه راغلي دي. تر ډوډۍ وروسته شيرخ غواړي؟

VÄXELVIS PÅ MODERSMÅL OCH SVENSKA

Beställningsnummer Uo6:150

ISBN 978-91-85589-09-8

Liber Distribution, 162 89 Stockholm

Telefon 08-690 95 76

Fax 08-690 95 50

Text: Mai Beijer

Grafisk formgivning: Typisk Form designbyrå

Översättning och grafisk produktion: Ord & Stil AB

Illustrationer: Burhan Misirli

Tryck: Intellecta Tryckindustri, Solna 2006

Myndigheten för skolutveckling 2006

www.skolutveckling.se

موږ ډيري ژبي زده کولای سو

هغو مفهومونو د پاره چې موږ کومې کلمې په يوه ژبه کې لرو کولای سو چې هغه د ځانه سره ولرو او د يوې نوي ژبې د زده کړې په وخت کې يې په کار واچوو.

د دغه څو ورقو څخه هدف دا دی څو وښيو چې

په سويډن کې وړکتونونه او ښونځي څرنگه د ډېر ژبني ماشومانو او ځوانانو سره مرسته کوي چې خپلو ژبو ته انکشاف ور کړي او د هغې لارې څخه پوهه په لاس راوړي. د دغو موادو په هکله معلومات کوم چې په دغه څو ورقو کې ياد سوه د Länkar och litteratur له لارې په اخري پاڼه کې په لاس راوړلای سئ.

په سويډن کې په ۲۰۰۰مه پېړۍ کې موږ په ډيرو ژبو خبرې کوو. ډېر زيات ماشومان په څو ژبو کورنيو کې لوييږي. په وړکتونونو او ښوونځيو کې ماشومان او لويان د ډيرو ژبو سره مخامخ کېږي. دا چې وړکتون او ښوونځی د ماشومانو او ځوانانو دغه څو ژبني حالت ته په کومه سترگه گوري د ماشومانو او ځوانانو د هویت او پوهې د پرمختگ په برخه کې ښکاره معنی لري.

موږ کولای سو چې يوه نوې ژبه زده کړو بېله دې څخه چې يوه بله ژبه د لاسه ورکړو. د ډېر ژبو زده کوونکو د مورنۍ ژبې پوهه د اکثريت ژبې (سويډني ژبې) د پوهې سره نه مقابله کېږي. برعکس يوه ژبه بله ژبه زېږوي! د

د ژبې له لارې موږ خپل کلتورونه او ارزښتونه افاده کوو. ژبه موږ ته ځاني احساس راکوي. ژبه معلومات د ځانه سره را وړي او د نورو انسانانو سره د ملاقات کولو اساس دی. موږ ژبې ته اړتيا لرو چې فکر وکړو، تصور وکړو، پوښتنې جوړې کړو او سوالونه (مشکلات) حل کړو. ډيري ژبې سړي ته ډېر امکانات ور په برخه کوي.

بېله دې څخه چې يوه سترگه پټه وي

مشکله ده چې سړی فاصله تعین کړي که سړی باید یوه سترگه پټه کړي او توپ په پښه و وهي. په دوو روغو سترگو موږ دوه چنده نه وینو بلکې درې اړخیز وینو!

په ډیرو ناوخته ساعتونو کې اچولئ دئ. د دې کار په نتیجه کې ډېر لږ شمېر زده کوونکي د مورنۍ ژبې په تدریس کې ګډون کوي. کله چې د مورنۍ ژبې تدریس کېږي نور ښوونکي د ښوونځي څخه تللي وي چې د دې سببه دوی د نورو کلتورونو په هکله د معلوماتو څخه کوم چې د مورنۍ ژبو ښوونکي یې لري بې برخې پاته کېږي. په نتیجه کې د ښوونکي معلومات د نورو کلتورونو د زده کوونکو د حال په هکله کمېږي او د هغو زده کوونکو په اړتیاوو نه پوهیږي. د دې ورستیو وختونو پیسې ساتنې چې د «د زده کوونکو د روغتیا یې چارو د کارکوونکو» – کوراتور، د ښوونځیو د نرسانو او روانشناسانو په برخه کې تر سره سوي دي خاصاً هغو زده کوونکي چې ډېر وحشیانه حالتونو یې لیدلي وي او یا په بې اطمینانۍ کې ژوند کوي او پدې فکر کې وي چې پاته به سي او که به ولېږل سي د سختو ستونزو سره مخامخ کېږي دي. په ډیرو برخو کې دغه زده کوونکو هغه مرستی نه دي تر لاسه کړي کوم چې د هغو په مرسته خپلې پوهې پر مخ یوسي.

پورتنۍ مثال د ډېر ژبني ماشوم په هکله صدق کوي. کله چې ډېر ژبني ماشوم دواړې ژبې په کار واچوي، دا کار و نوموړي ماشوم ته ډېر اړخیز حالت او ژور امکانات ور کوي چې خپلې پوهې ته انکشاف ورکړي. مګر په سویډني ښوونځي کې ډېر ژبني ماشوم ته هر وخت دا کار اسانه نه دئ. که څه هم ډېرو ماشومانو ته دا ممکنه ده، خو یو شمېر نور د پوهې هدف ته نه رسېږي. دا کار ډېر سببونه لري. یو سبب یې دا دئ چې په دا ورستیو ۱۵-۱۰ کلونو کې د مورنۍ ژبې تدریس او په مورنۍ ژبه تدریس کم سوئ دئ.

په ډیرو کمونونو کې په وړکتونو کې په مورنۍ ژبې مرستې بیخي له منځه تللي دي. دا د منځه وړنې پیداوونکي ګټه نه درلوده، تجربو ښکاره کړې ده چې که په وړکتونو کې د ماشوم سره د ژبې او هویت د مرستې په برخه کې زیات کار و سي دا به د ماشوم د پاره زیات ارزښت و لري. مګر کمونونو اړتیا درلوده چې پیسې وساتي. ډیرو کمونونو د مورنۍ ژبې تدریس د ماښین له خوا

ښوونځي به ښه تره سي

✿ د کمونونو سره مالي مرسته کيږي چي داسي لاري و لټوي څو و کولای سي د والدينو د تجربو څخه گټه واخلي او دوی ته امکانات برابر کړي څو د خپلو اولادو سره د هغوی د هویت او پوهي د پرمختيا په برخه کي مرسته و کړي.

✿ د کمونونو سره مرسته کيږي چي داسي تدريس ته پر مختيا ورکړي څو هغو زده کوونکو ته چي په لوی سن سويډن ته راغلي وي تدريس و کړي کوم چي عمر يې د ښوونځي پر لوړه دوره يا يمنازيه ښوونځي برابر وي.

✿ ډېرژبني زده کوونکي بايد تشويق سي څو تر يمنازيه ښوونځي وروسته هم خپلو زده کړو ته دوام ور کړي.

د ښوونځيو د پر مختيا مقامات د هغو پيسو چي حکومت د دې کار د پاره ورکړي دي زياته برخه تر ۳۰ څه زياتو هغو کمونونو ته ور کوي کوم چي د ښوونځي د هدف او حقيقت تر مينځ يې فاصله زياته ده. دا چي دا پيسې څرنگه مصرفيږي هر کمون د مقاماتو سره په مشوره کار کوي.

د مورنۍ ژبي د ښوونکو دپاره زده کړي، د والدينو د همکارۍ زياتول، د ناوخته راغلو زده کوونکو د پاره تدريس ته انکشاف ورکول او هغه فعاليتونه چي د څوژبو زده کوونکو دلچسپي د لوړو زده کړو و خوا ته راوگرځول سي د ټولو کمونونو کار دی.

په راتلونکو پانو کي د دغو کارونو نژدې محرکه معرفي کيږي.

حکومت پرېکړه کړېده چي د کمونونو او ښوونځيو سره مالي مرسته و کړي څو د ډېرژبو زده کوونکو سره د دوی د خاصو اړتياوو په برخه کي مرسته و کړي. ټوله زده کوونکي د يو شان شرايطو حق لري چي په اساسي ښوونځي کي د زده کړي هدف ته و رسيږي او په يمنازيه ښوونځي کي زده کړي ته دوام ورکړي د ښوونځيو د پرمختيا مقاماتو د حکومت په امر يو پلان جوړ کړی دی څو په څه ډول دغه پيسې ټولو هغو چارو ته مصرف کړي کوم چي لازم دي.

✿ د ښوونځيو مديرانو او نورو هغو کسانو ته چي تصميم نيسي د يو شمېر خبرو د پاره لکه ډېر ژبني والی، د نورو کلتورونو سره د مخامخ کېدو په وخت کي د سلوک کول، د کورنۍ او ښوونځي تر مينځ د همکارۍ زده کړي ور کول کيږي.

✿ د سويډني ژبي ښوونکي چي ډېر ژبو زده کوونکو ته د نورو مضمونونو تدريس کوي، د زده کړي د پاره کورسونه اخلي څو هغو زده کوونکو ته چي سويډني يې دوهمه ژبه ده ښه تره تدريس و کړي.

✿ د مورنۍ ژبي ښوونکو ته نوري زده کړي برابرېږي څو دوی د زده کوونکو سره د مختلفو مضمونونو په مرستو کولو کي نور هم ښه سي او و کولای سي چي د زده کوونکو سره په مورنۍ يا سويډني ژبه د نورو مضمونونو تدريس هم و کولای سي.

✿ کمونونو ته زياتي پيسې ور کول کيږي چي د اړتيا په وخت په ښوونځيو کي نور ښوونکي مقرر کړي.

زه د خپل ماشوم سره په کومه ژبه مرسته کوم؟

چا دغه مور خطا ایستلې ده چې «سویډني و وایه» د خپل ماشوم سره، سربېره پر دې چې دا د سویډني ژبي په یو یو لغات دومره ښه نه پوهیږي؟ که څه هم دا پوهیږي خو دا چې پدې کار د ماشوم د ژبي پرمختګ تر شا لویږي. ماشوم لږ لغاتونه زده کوي او نه پوهیږي چې جملې څرنگه جوړې کړي. چې دا کار د ماشوم د پوهې راتلونکې پرمختګ ډېر مشکل کوي.

کتابګوتي په پای کې د دوی ژبي یا ډیرې ژبي؟ مشوره و ډېر ژبنيو کورنیو ته: په برخه کې پیدا کولای سئ کوم چې په سویډني او ۱۶ نورو ژبو لیکل سوي دي، چې د یو زیات شمېر څو ژبنيو کورنیو د تجربو څخه په لاس راغلي دي کوم چې د (رینکه بي) د ژبو د څېړنو د شعبې له خوا کار پر سوئ او د ښوونځیو د پرمختیا د مقاماتو سره په ګډه همکاري مینځ ته راغلي دي.

د هغو والدينو سره چې دا پوښتنې پیدا کېږي چې: د خپل ماشوم سره په کومه ژبه خبرې و کړي، که په کورنۍ کې په ډیرو ژبو خبرې کېږي دوی باید څه وکړي، ایا ماشوم یې په وړکتون کې د مورنۍ ژبي مرسته و لري، ماشوم یې په ښوونځي کې د مورنۍ ژبي په تدریس کې برخه واخلي او دوی څرنگه کولای سي چې د ماشوم سره د سویډني ژبي د پرمختګ په برخه کې مرسته و کړي، ځواب یې د دې

مخکنی ښوونځی او ډېر ژبي ماشومان

يو شمېر کتابتونونه په نورو ژبو د ماشومانو د پاره کتابونه او ټيپ سوي کسيتونه لري کوم چي سړی کولای سي کور ته يې پور کړي. مقامات په دې بوخت دي چي وگوري کوم مواد ډېر ښه دي په مخکني ښوونځي کي او کوم د بڼو مواد ښه دي د کور د پاره. د دغو موادو په هکله به معلومات د ښوونځيو د پرمختگ د مقاماتو د انټرنېټ په پاڼه کي د ۲۰۰۶ کال په مني کي راسي. (www.modersmal.net)

د مخکني ښوونځي د زده کړي پلان چي د ټول فعاليت اساس دی داسي ليکلي دي ،

«د مخکني ښوونځي غوښتنه بايد دا وي چي هغه ماشوم چي مورنۍ ژبه يې سويډني نه ده خپل کلتوري هويت ته پر مختگ ور کړي اوهم په ځان کي دومره قدرت پيدا کړي چي په سويډني ژبه دومره و پوهيږي لکه په مورنۍ ژبه»

د ژبي او هويت پرمختگ دواړه څنگ تر څنگ مخته ځي. ټوله ماشومان ډېر خوشاله کيږي چي د ډيرو ژبو سره مخامخ سي او نور کلتورونه و ويني.

دغه نجیلۍ چي کلتور يې سويډنی نه دی او يو بل کلتور لري وياري چي د خپل اصلي هيواد د کلتور په هکله خبري اوري کوم چي نور ماشومان هم فکر کوي چي ډېر ښه دي. او وروسته کور ته هغه کتاب وړي او کورنۍ يې هم وهغه خبرو ته غورځي کوم چي د دې په مورنۍ ژبه په کسپټ کي ثبت سوي دي!

په مخکني ښوونځي کې ډيري ژبي ډېر امکانات برابروي

يو بل ماشوم ډېري لږ خبرې کوي. په کورنۍ کې يې والدين فکر کوي چې د ماشوم يې مورنۍ ژبه ښه نه ده زده، مګر دوی فکر کوي چې ماشوم يې ډيري ښې سويډني خبرې کوي. په مخکني ښوونځي کې کارکوونکي برعکس فکر کوي چې د ماشوم سويډني نه ده زده، خو مورنۍ ژبه يې ښه زده ده.

داسې لاري سته چې د هغو په واسطه سړی کولای سي چې و پوهيږي چې ډېر ژبی ماشوم د ژبي د پرمختيا په کومه مرحله کې دی. د تشخيصي موادو

Språket lyfter, Diagnosmaterial i svenska, svenska som andraspråk och modersmål för åren före skolor 6,

په مرسته کولای سو چې د سويډني ژبي او د ماشوم د مورنۍ ژبي د زده کړي قضاوت په موازي ډول و کړو.

Komma till tals. Flerspråkiga barn i förskolan دا د ښوونځيو د پرمختيا د مقاماتو تشرحي مواد دي. د دې موادو څخه داسې څرګنديږي چې مخکني ښوونځی بايد څرنگه د څوژبني ماشومانو سره چلند وکړي او د هغو د مختلفو ژبو سره څرنگه مرسته وکړي.

د ژبي پر مختګ - د ماشوم د ژبي د پرمختګ قضاوت
دا به ډېره سخته وي چې معلومه کړو يو څوژبی ماشوم په سويډني ژبه څومره پوهيږي. ماشومان په ډېره اساني سره خبرې زده کوي، چې د دې کار په نتيجه کې والدين او ښوونکي د ماشوم د ژبي پوهه تر اندازې زياته فکر کوي. ماشوم رواني سويډني خبرې کوي، ايا د ماشوم ژبه په رښتيا سره دومره پر مخ تللې ده لکه د ده د همزولي ماشوم چې مورنۍ ژبه يې سويډني ده ؟

کېدای سي چي نيکه او انا فعال رول و لري

کي څرنگه د نوو معلوماتو سره مخامخ کيږي د ماشومانو زده کړه متاثره کوي او نتيجه يې ډېره زياته وي کله چي دوی ښوونځي ته راسي.

ژبه يوازي لغاتونه او گرامري قاعدې نه دي. دا افکار، ارزښونه، نړۍ ته په کومه سترگه کتل او د هغو څخه داسي پوهي را اخيستل دي کوم چي د ژبي په واسطه لاس ته راوړل کيږي. دا چي ماشومان د ماشومتوب په وختي کلونو

نيکه په خپله باغچه ډېر خوشاله دئ. ده مينې ته د پاغچې د ټولو سامانونو نومونه، چي سړی څرنگه کار په کوي، څرنگه سړی نهالونه ايردي او سړی څرنگه اوبه ور کوي چي ژر لوی سي ور زده کړي دي. مينې د نيکه څخه دا هم زده کړي دي چي څومره وخت وروسته د خاوري څخه لومړنۍ پاڼه را وزي. دوی وايي چي سړی بايد حوصله و لري او تسليم نه سي. د شنه کېدو د پاره وخت په کار دئ.

یوه کیسه و کړه! یو ځل یې بیا وکړه!

کي په شفاهي دود کي برخه اخیستل د ماشوم د هویت د پرمختیا د پاره لویه معنی لري. د ماشومانو خوښه ده چي لویان دوی ته څه و لولي. په سویډن کي دا ډول کتابونه ډېر لږ دي که څه هم ډېر کتابتونونه هڅه کوي چي داسي کتابونه رانیسي. کله کله بیا هم «په مورنۍ ژبه لوستل» کیږي، هغه داسي چي یو لوی څوک ډېر ژر د سویډني څخه پداسي حال کي شفاهي ترجمه کوي کله چي د ماشوم سره یو ځای د کتاب رسم ته گوري. مگر ماشومان ډېر دقیق دي چي کیسه باید هر وخت او هره ورځ یو شان وي. یعنی د سړي باید په یاد وي چي تېر وار یې څه ویلي دي!

ماشومان کیسو ته غوږ نیول خوښ لري. د ډیرو ماشومانو ډېر خوښه وي چي خپل د ماشومتوب د وخت خبرو ته ښه غوږ و نیسي. نوري خبري چي د دوی خوښي دي هغه د پلار د ماشومتوب د وخت خبري دي چي دوی هغه وخت څه کول. دوی څرنگه لوبې کولې او څرنگه او کومي شوخی یې کولې. دا چي د ماشوم سره په ارامي مجلس وسي او ماشوم په خپله خبري و کړي دا یوه ښه لاره ده چي ماشوم د هغه څه په باره کي فکر کوي کوم چي د ورځي پېښ سوي دي. هغه ماشومان چي د اناگانو او نیکه گانو د ماشومتوب د وخت خبري او کیسې اوري ډېر خوشبخته دي. په کورنۍ

د مور کیسې خوندوري او خطرناکه دي. مگر دوی هر وخت په خوشبختي خلاصیږي!

په سویډني ژبه هومره پوهېدل لکه په نورو ژبو

زده کړو ته دوام ورکړي نو باید د نهم ټولګي څخه په سویډني ژبه کې یا سویډني د دوهمې ژبې په توګه کې لږ تر لږه د بریالیتوب Godkänd نومې ولري. د دې دپاره چې سویډني ژبه ښه کړي نو باید کتابونه و لولي. د کتابتون کارکوونکي د ماشومانو او زده کوونکو د دلچسپۍ سره سم لار ښوونه کوي.

زیات ډېر ژبي زده کوونکي په سویډني ژبه ښه پوهیږي، دا ځکه چې یو شمېر د دغو زده کوونکو په خپله ژبه ډېر ښه پوهیږي. نور بیا په مخکنی ښوونځي یا ښوونځي کې د سویډني ژبې سره مخامخ کیږي. په سویډن کې تجربې ښکاره کوي چې نوي راغلي زده کوونکي د ۱-۲ کلونو په جریان کې دومره سویډني زده کوي څو و کولای سي چې د ملګرو سره خبرې وکړي او یا یوه اندازه د نورو مضمونونو په تدریس کې ګډون و کړي. معمولا ۵-۶ کلونه اخلي څو و کولای سي د نورو سویډني زده کوونکو په شان په سویډني و پوهیږي. ځینې استثنایي سته. ډېر کوبښې زده کوونکي چې په مورنۍ ژبه کې پوره لاس و لري او یا یې نورې ژبې زده وي سویډني ژبه ژر تره زده کوي. هغه زده کوونکي چې د جنگ یا نورو ضررانو مشکلاتو د منطقو څخه راغلي وي په ځینو مرحلو کې ډېر مشکلات لري چې کوم نوی شی زده کړي. په سویډني ژبه ښه پوهېدل په ښوونځي کې د بریالیتوب کلي ده. د دې د پاره چې زده کوونکي په یمنازیه ښوونځي کې په کوم ملي پروګرام کې نورو لوړو

د سویډني د دوهمې ژبې په توګه ملي مرکز او sfi ملي مرکز د حکومت په امر کار کوي. د مسولیت ساحه یې د مخکنی ښوونځي څخه د لویانو مهاجرینو تر سویډني ژبې، sfi پورې ده. ځینې مهمې ساحې یې لکه:

- * د یوې بلې ژبې د زده کړې په هکله معلومات ورکول
- * د ژبې او پوهې د پر مخګ د کار لارې پر مخ وړل

ملي مرکز سیمینارونه او کنفرانسونه ترتیبوي، کتابونه راباسي او شخصي تماسونه پر غاړه اخلي. نور معلومات د دوی په برېښنایي پاڼه کې پلاس راوړئ www.lhs.se/sfi

هدف لرونکی د مورنۍ ژبې تدریس

✱ په ژبه پوهېدل د مخابراتې (خبرې کولو او په خبرو پوهېدلو) کلي ده. مورنۍ ژبه په کورنۍ کې او د خپلوانو سره چې په نورو هیوادونو کې اوسېږي نژدې تماس برابروي. په دې زیاته نړیواله نړۍ کې په ډیرو ژبو پوهیدل دواړه خپله سړي او سوېدن ته گټور دي. د تدریس هدف دادی چې د زده کوونکي سره مرسته و کړي څو دومره مورنۍ ژبه زده کړي چې په لویوالي کې یې د نورو زده کړو او کار په وخت کې په سوېدن یا نورو هیوادونو کې هم په کار واچوي.

✱ ژبه د پوهې د پرمختیا د پاره وسیله ده. که زده کوونکي په ښوونځي کې خپلي مختلفې ژبې په کار واچوي، د زده کوونکي د نورو نوو مضمونونو په برخه کې د زده کولو امکانات ډېرېږي.

نړیوال کتابتون

په ستوکهولم کې نړیوال کتابتون په ۱۰۰ ژبو ۲۰۰۰۰۰ کتابونه لري. پدې کتابتون کې د نړۍ د مختلفو هیوادونو څخه د ویدیو فلمونه، DVD او د موزیک CD سته. د دې کتابتون پاڼه په عربي، انگریزي، چینایي، فارسي، روسي، هسپانوي او سویډني ژبو لیدلای سئ. که څوک د ستوکهولم د کتابتون کارت و لري کولای سي چې د دې کتابتون څخه چې Odenplan ته نژدې پروت دی کتابونه پور کړي. که څوک په بل ښار کې اوسېږي کولای سي چې د هغه ښار د کتابتون له لاري د دې کتابتون څخه کتابونه را و غواړئ .
www.internationalbiblioteket.se

پارلمان فیصله کړېده چې هغه زده کوونکي چې مورنۍ ژبه یې سویډني نه ده حق لري چې په اساسي او یمنازیه ښوونځي کې مورنۍ ژبه و لولي. پدې برخه کې سویډن د ملگرو ملتونو د ماشومانو موافقه Barnkonvention مراعت کړې ده چې عبارت ده د،

«د موافقې دولتونه موافق دي چې د ماشوم تعلیم باید د ماشوم والدينو ته احترام ته، د ماشوم خپل کلتوري هویت ته، خپلي ژبې او ځاني ارزښتونو ته انکشاف ورکړي». (Artikel 29)

د مورنۍ ژبې زده کړه د خپلي خوښي کار دی او زده کوونکي باید په مورنۍ ژبه کې لومړنۍ زده کړي و لري. کمونونه مسولیت لري چې د هغو شرایطو سره برابر د اساسي او یمنازیه ښوونځیو د مقرراتو سره برابر زده کوونکو ته د مورنۍ ژبې تدریس ورکړي. د ملي کورس پلان له مخې د مورنۍ ژبې نومرې د نورو مضمونونو د نومرو سره برابرې دي کله چې زده کوونکي یمنازیه ښوونځي یا پوهنتون ته د شاملېدلو غوښتنه کوي.

ولي څوک په ښوونځي کې مورنۍ ژبه لولي ؟

✱ په مورنۍ ژبه پوهېدل او د خپل اصلي کلتور په هکله زده کړي داسي حالت برابروي چې زده کوونکي یو مثبت ډېرکلتوري هویت ته انکشاف ورکوي چې ددې کار په نتیجه کې زده کوونکي ته په ډېرکلتوره ټولنه کې کوم چې ژوند پکښې کوي او هم په خپل اصلي کلتور کې د برخې اخیستلو امکان ور بخښي.

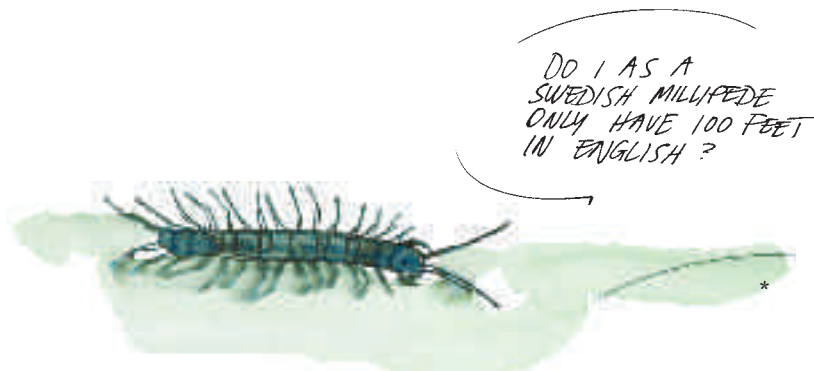
د مورنۍ ژبې تېما www.modersmal.net

کوم چي زده کوونکي يې د خپلي مورنۍ ژبې د پرمختيا د پاره په کار واچوي. د دغو ژبو د جملې څخه د يو شمېر ژبو د ښوونکو، زده کوونکو او والدينو د تماس د پاره فعال امکانات سته.

انټرنېټ د ژبې د زده کړې د پاره ډېر ښه امکانات برابرېږي. د ښوونځيو د پرمختيا د مقاماتو په پاڼه Tema Modersmål کي د ۳۰ ژبو نژدې ۱۰۰ تنه ښوونکي په کار بوخت دي چي د زده کوونکو د پاره د ليکنو، عکسونو او اوازونو لښکونه برابر کړي

The screenshot shows the Tema Modersmål website. The header has a banner with the text 'Tema Modersmål' and 'Pashto'. Below the banner are three language selection buttons: Pashto, Svenska, and English. The main content area is divided into three columns. The left column contains a list of links: 'Om Tema Modersmål', 'Om Modersmål', 'Styrordokument', 'Stöd och Tillägg', 'För Lärare', 'För barn', 'För föräldrar', 'Resurser', 'Länkar', 'Skol Nat', 'LEXIN-lektion online', 'LEXIN-bild substantiv', and 'LEXIN-film verb'. The middle column features a large image of a young girl and a section titled 'تازه موضوعو عکاني' (New Topics and Pictures) with a list of topics. The right column contains a list of topics under the heading 'ژبې او ټولنې' (Languages and Societies).

نوي راغلي زده کوونکي غواړي چې انگریزي زده کړي

که چیرې ښوونځی دا لازمه بولي چې د زده کوونکي د پاره دا ښه ده چې د انگریزي زده کړه یې یو څه وخت و درېږي نو دا کار دي د والدينو سره په مشوره وکړي. زده کوونکی او والدين بايد په دې و پوهوي چې د انگریزي ژبي دا ډول له منځه وړل د زده کوونکي د پاره په یمنازیه ښوونځي کي کوم امکانات تر تاثیر لاندې راولي.

نوي امکانات ۲۰۰۶-۲۰۰۷

✱ د ښوونځيو د پرمختيا مقامات د ۲۰۰۶-۲۰۰۷ په جريان کي هغو ښوونځيو ته اقتصادي مرسته ورکوي کوم چې زده کوونکو ته په مورنۍ ژبه د نورو مضمونونو تدريس ورکوي او په عين وخت کي دغه ښوونکي چې دا ډول تدريس کوي کولای سي چې په مورنۍ ژبه د مختلفو مضمونونو د تدريس کولو په برخه کي خپله زده کړه زیاته کړي.

✱ زیاتره ډېر ژبي زده کوونکي د نورو مضمونونو زده کړي ته په سويډني ژبه ادامه ورکوي. ځکه نو د ښوونځيو د پرمختيا مقامات پر دې کار کوي چې کمونونه دې ته تشويق کړي چې خپلو د نورو مضمونونو سويډني ژبو ښوونکو ته د سويي د جگولو کورسونه ور کړي. هدف دا دی چې دغه ښوونکي خپل تدريس ته داسي پرمختيا ورکړي چې هغو زده کوونکو ته چې سويډني يې دوهمه ژبه ده ښه تره نتيجه ورکړي.

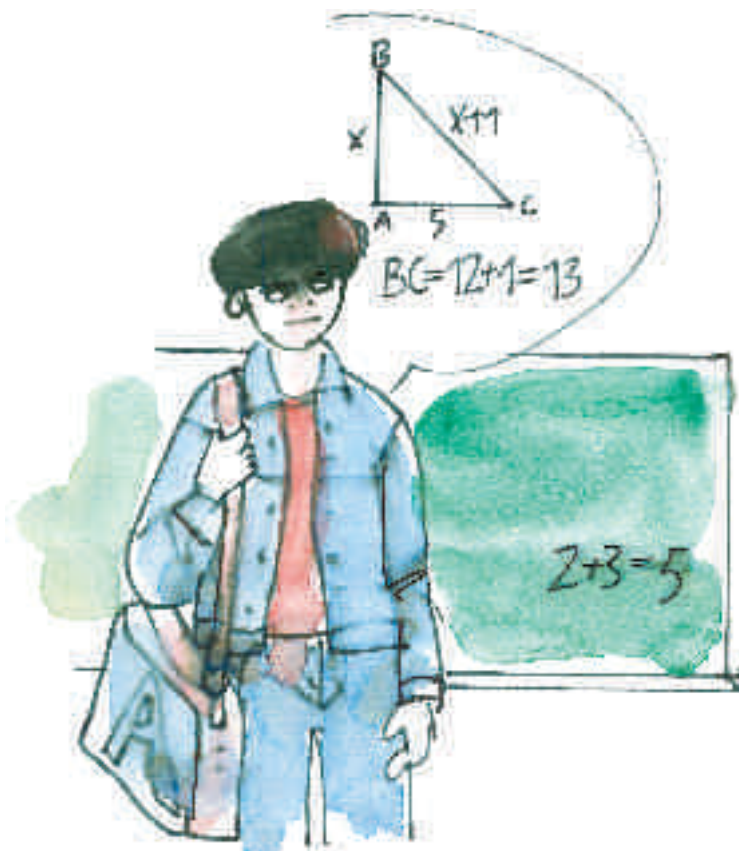
* ايا زه په انگریزي لکه سويډني، زېږنې لرونکې (زنځه) سل پېښې لرم؟

په سويډني ښوونځي کي انگریزي هستوي مضمون دی. ځکه نو هغه زده کوونکي چې غواړي په یمنازیه ښوونځي کي خپلو زده کړو ته دوام ور کړي بايد د نهم ټولگي څخه په انگریزي کي لږ تر لږه د برياليتوب godkänd نومې ولري. زده کوونکي د انگریزي ژبي زده کړه د ښوونځي د ۱ يا ۲ کال څخه پيل کوي. د يوې نړيوالي کتني له مخي د سويډني زده کوونکو د انگریزي زده کړي د هغو زده کوونکو په پرتله چې انگریزي يې مورنۍ ژبه نه ده، په نړۍ کي ډېره لوړه درجه لري.

هغه زده کوونکي چې سويډني ښوونځي ته په لوی والي کي راځي کېدای سي چې انگریزي يې زده وي. د ځينو بيا انگریزي مورنۍ ژبه وي، نورو بيا په ښوونځي کي زده کړې وي او يا يې په شخصي توگه زده کړې وي، پداسي حال کي چې نور بيا د انگریزي ژبي سره هيڅ په تماس کي سوي نه وي. زیاتره نوي راغلي زده کوونکي شوق لري چې انگریزي زده کړي. دا خاصا هغه ځوانان دي چې دوی نه پوهېږي چې په سويډن کي به پاتي سي او که نه.

انگریزي يوه اجباري ژبه ده چې حتی هغه زده کوونکي چې «د پيل څخه» يې نه وي لوستې حق لري چې و يې لولي. زیاتره زده کوونکي کولای سي چې انگریزي زده کړه د سويډني ژبي د زده کړي سره يو ځای يې پيل کړي. ځيني وختونه حتی داسي وي چې دغه دوې ژبي يو د بل سره مرسته کوي، د مثال په توگه چې زده کوونکي د انگریزي د گرامر له لاري د سويډني گرامر پېژني، يا دا چې سويډني کلمې د انگریزي کلمو په شان وي.

د زده کوونکي چي څه رياضي زده وي پسې ور پوره يې کړئ

اړتيا نه لري. نور زده کوونکي د سويډني ژبي د رياضي په ټولگيو کي ناست وي بېله دې څخه چي په تدريس کي فعاله برخه و لري. غير عادي نه ده چي دغه زده کوونکي ځانونه داسي فکر کوي چي غلط فهمي ور سره سوې ده او په ډېر بد حالت کي حتی د سويډني ژبي د زده کړي په برخه کي بې علاقې کيږي.

د دغو زده کوونکو د پاره دا ښه ده چي رياضي په مورنۍ ژبه يا پخوانۍ تدريسي ژبه د سويډني د زده کړي تر څنگ ورته تدريس سي.

رسمي موانع نه سته چي رياضي دي په بله ژبه بېله سويډني ژبي څخه تدريس سي او د داسي تدريس نومرې دي يو شان ارزش و لري لکه د سويډني تدريس نومرې.

يو بل هستوي مضمون رياضي ده. ډېر نوي راغلي زده کوونکي په رياضي ښه پوهيږي، لاکن په خاصه توگه به د هغه زده کوونکو د پاره چي د سويډني اساسي ښوونځي په لوړو ټولگيو يا يمنازيه ښوونځي کي شامليري ډېر کلونه واخلی د مخه تر دې چي دوی د سويډن په سويه معلومات و لري، چي دوی د سويډن د رياضي د کتابونو په عبارت و پوهيږي او و پوهيږي چي څرنکه د رياضي سوالونه حل کړي. نن زياتره نوي راغلي زده کوونکي رياضي تر هغو نه لولي تر څو دوی د اماده گۍ په ټولگي يا په يمنازيه ښوونځي کي د مهاجرو د لومړنيو زده کړو (IVIK) په ټولگي کي په زده کړه بوخت وي. کله کله دغو زده کوونکو ته د ماشومانو د رياضي داسي سوالونه ورکول کيږي کوم چي ډيري سويډني ژبي ته

زما د ماشوم حال څه دی ؟

— ایا مرسته ورسره کړای سو ؟ څرنگه و سوه ؟

کړي او کوم کارونه ښوونځی ور سره کوي. کېدای سي چي موافقه و سي په څه شان کورنۍ پدې کار کي مرسته کولای سي.

د پرمختګ انفرادي پلانونه (IUP)

د پرمختګ د خبرو سره یو ځای دي ښوونکي د زده کوونکي او والدینو سره په ګډه د پرمختګ انفرادي پلان IUP و لیکي ،

✿ دغه پلان باید محدود شمېر د زده کړي هدفونه و لري کوم چي زده کوونکي یې باید تر بل وار خبرو پوري زده کړي، چي په هغه وخت کي بیا سړی د یوه نوي پلان IUP موافقه کوي.

✿ د ورو ماشومانو د پاره IUP هغه اساسي زده کړي لکه لوستل، لیکل او شمېرل په بر کي لري. د عمر په جګېدو سره دغه غوښتنه د مختلفو مضمونونو د پوهي د پرمختیا په برخه کي کیږي.

د دغه پلان په نتیجه کي کور او ښوونځی په دوامداره توګه د هر زده کوونکي د زده کړي پرمختیا تعقیبوي. د دې کارونو څخه هدف دادی چي په ښوونځي کي دي ډېر زده کوونکي د زده کړي هدف ته و رسیږي.

نور معلومات په – په لاس راوړئ

*Allmänna råd och kommentarer –
Den individuella utvecklingsplanen.*

د ترجمان حق درلود

که ښوونکي نه سي کولای چي والدین په سويډني ژبه پوه کړي، ښوونځی دي و دغو خبرو ته ترجمان راو غواړي. زده کوونکي دي هیڅ وخت د ښوونځي او کور د خبرو په وخت کي د ترجمان په توګه نه منل کیږي.

په مخکني ښوونځي کي د والدینو سره خبري مخکني ښوونځي والدینو ته بلنه ورکوي چي د ماشوم د پرمختګ، د ملګرو سره د چلند او په ژبه کي څومره پر مخ تللی دی او د ژبي او زده کړي د پرمختیا په هکله معلومات ور کړي. والدین حق لري و پوهیږي چي مخکني ښوونځی څرنگه د څو ژبي ماشوم د دوه ګوني هویت او ژبي د پرمختګ د پاره کار کوي. د مخکني ښوونځي کار کوونکي کولای سي چي کورنۍ ته و وایي په څه شان دوی په کور کي د ماشوم سره د ژبي د پرمختیا په برخه کي مرسته کولای سي.

په اساسي ښوونځي کي پرمختیايي خبري ښوونځی باید په هر ترمین کي زده کوونکي او والدین د پرمختیايي خبرو د پاره را و غواړي. د دې خبرو څخه مراد دادی چي:

✿ زده کوونکي او والدین باید و پوهیږي کوم څه چي زده کوونکي یې باید زده کړي زده کړي یې دي، کوم شيان اسانه او کوم مشکل دي. په خبرو کي باید د زده کوونکي د ښوونځي پر نور حال هم خبري و سي، چي زده کوونکي د ملګرو، لویانو او مختلفو ګروپونو سره څرنگه چلند کوي.

✿ ښوونځی دي د والدینو د تجربو او امکاناتو څخه کار واخلي څو د دې لاري د دوی د ماشومانو د زده کړي د پرمختیا سبب و ګرځي. د والدینو د فعالې برخي اخیستني په نتیجه کي دا امکانات را پیدا کیږي چي د ښوونځي له خوا د ضروري کړنو غوښتنه و کړي.

✿ ښوونکي، زده کوونکي او والدین باید موافقه وکړي چي د راتلونکي ځل د پاره دي زده کوونکي کوم شيان زده او تمرین

نومرې او ليکلی قضاوت

يو زده کوونکې چې په اساسي ښوونځي کې د يو شمېر
مضمونونو د زده کړي هدف ته نه رسېږي حق لري چې
د زده کړي د پرمختيا يو ليکلی قضاوت په هغه يا هغو
مضمونونو کې ور کړه سي. د دغه قضاوت څخه بايد څرگنده
وي چې ښوونځي کومي مرستي ور سره کړي دي.
✿ په يمنازيه ښوونځي کې نه منلې نومره Icke Godkänd
هم ور کول کېږي.

د اساسي او يمنازيه ښوونځيو د زده کړي په پلان کې کړن
لاري سته چې ښوونکي څرنگه نومرې ورکړي. د نومرو د
ور کولو په برخه کې ملي معيارونه سته چې د يوې معيني
نومرې د ورکولو د پاره د زده کوونکي څخه څومره زده کړه
غوښتل کېږي.

په اساسي ښوونځي کې د نومرو د ورکولو د پاره دا لاندې
توري په کار لويږي:

✿ بريالی Godkänd

✿ ښه Vål Godkänd

✿ ډېر ښه Mycket väl Godkänd

لینکونه او لیکنی

د ښوونځي د پرمختیا د مقام د پاني لینکونه
www.skolutveckling.se

MÅNGFALD OCH LIKVÄRDIGHET

تر دې عنوان لاندې دا لاندې پاني راځي:

Nyanlända

دا یوه منبع ده د ښوونځیو او نورو هغو کسانو د پاره چې د نوو راغلو ماشومانو او ځوانانو سره کار کوي.

Idekskola för mångfald

د مخکینو ښوونځیو او ښوونځیو د کار یو ه مجموعه ده کوم چې غواړي داسې نظریو ته انکشاف ورکړي چې سړی څه ډول په موفقانه توګه د ډېرو دپاره mångfald پوښتنو سره کار وکړي.

Regeringsuppdrag

د دې جملې څخه یو لینک د مقاماتو د ډېرو دپاره پلان ۲۰۰۶-۲۰۰۷ ښه تره نتیجه او د توپیرونو کمول د ډیرو د پاره د کار کولو پلان.

Utvecklingsdialoger

دا د هغو ۳۰ کمونونو لیست په بر کي لري کوم چې په ۲۰۰۶-۲۰۰۷ کي مرستي اخلي او د مقاماتو سره په ګډه خبري کوي.

Tema Modersmål

دا د انټرنیټ له لاري یوه منبع ده د ټولو هغو کسانو د

پاره کوم چې د ماشومانو او ښوونځیو سره کار کوي. تقریبا ۳۰ ژبو د پاره «د ژبي کوټه»، د تدریس په هکله اساسي معلومات، خبرونه، مباحثو، د څېړنو د راپورونو د پاره لینکونو، کورسونو او کنفرانسونو ته د راغونښتلو او نور پکښي سته.

Lexin

برېښنایي قاموس دی چې په لاندنیو ژبو ټیپ سوي اوازونه لري لکه: (البانوي، عربي، بوسنیایي، انګریزي، فنلینډي، یوناني، کرواتې، سربي، هسپانوي، ترکي او د سویډني ژبي لغاتونه).

Lexin

پدې کي نیژدې د ۱۷۰۰ شیانو رسمونه (د رسمونو، په سویډني لیکل سوو نومونو او د نومونو اوازونه شامل دي چې د نورو ژبو ترجمه یې تر کار لاندې ده).

Lexin

پدې کي د ۳۷۰ فعلونو فلمونه چې (په سویډني ژبه د لنډو فلمونو لړۍ) شامله ده.

KUNSKAP OCH BEDÖMNING

تر دغه عنوان لاندې لاندنۍ پاني راځي:

Bedömning och betyg

Individuella utvecklingsplaner

Läs och skriv

Matematik, natuvetenskap och teknik

Skolbibliotek

Språk

MATERIAL FRÅN SKOLVERKET

دغه مواد لوستل کېدای سي، د www.skolutveckling.se څخه کاپي کېدای او رانيول کېدای سي.

KURSPLANER OCH BETYGSKRITERIER I GRUND- OCH GYMNASIESKOLAN

Flera språk – fler

möjligheter د حکومت په امر د

ښوونځيو رياست په مخکني ښوونځي کي د مورنۍ ژبي مرستي او تدريس ترتيب کړي. دغه رپورټ دا لاندي ضميمې هم لري: د مورنۍ ژبي او په سويډني ټولنه کي د توافق کولو په هکله نظر، د مورنۍ ژبي په هکله د سويډني څېړني نتيجه، په مخکني ښوونځي کي د درو لسيزو مورنۍ ژبه د مورنۍ ژبي مرسته ۱۹۷۰-۲۰۰۰.

Fler språk – fler möjligheter

د پورتني رپورټ يوه لنډه ترجمه په انگريزي هم سته.

Språket lyfer – lärarhandledning

۲۰۰۲ (۲۷ پاڼي). تشریحي مواد په سويډني، سويډني د دوهمي ژبي په توگه او مورنۍ ژبه کي د مخه تر دې چي ماشوم د ښوونځي ۶ کلني سن ته رسېدلئ وي.

Språket lyfter – observationsschema

۲۰۰۲ (۳ پاڼي). داسي په کار لويږي چي ژبي ته اړتيا نه لري.

Allmänna råd och kommentarer Den Individuella utvecklingsplanen

۲۰۰۵. د ښوونځيو د رياست مشورې او مباحثې دي چي د هر زده کونکي د پاره دي يو انفرادي پرمختيايي پلان جوړ سي.

BÖCKER OCH BROSCHYRER

دغه رپورټونه او د معلوماتو کاغذونه لوستل کېدای سي، رانيول کېدای سي يا د کمپيوټر د لاري کاپي کېدای سي د څخه. www.skolutveckling.se/publikationer

Två språk eller flera? Råd till flerspråkiga familjer

(۲۸ مخونه). په سويډني ژبه، البانوي، عربي، بوسنيایي، انگريزي، فيلينيډي، شمالي کوردي، روماني ارلي او لو وارا، فارسي، پولينيډي، روسي، سومالي، هسپانوي، تيگريني، تایلينيډي او ترکي

ژبو سته. د دغي ليکني څخه والدين د خپلو داسي پوښتنو په هکله جواب په لاس راوړلای سي لکه: په کورنۍ کي د ژبو سره څه وکړي او څرنگه د خپلو ماشومانو د ژبي او پوهي د پرمختگ سره مرسته کولای سي.

Komma till tals Flerspråkiga barn i förskolan

۲۰۰۴ (ورکي کتاب، ۶۰ پاڼي). د دغه موادو څخه هدف دادئ چي معلومات در کړي چي څرنگه د ورو ماشومانو د ډېر ژبني والي سره مرسته کېدای سي او تحريک کېدای سي.

Vid sidan eller mitt i?

۲۰۰۵ (۷۰ پاڼي) دا د کمونونو او ښوونځيو د پاره مواد دي او هغه فکتورونه معرفي کوي کوم چي د ناوخته راغلو زده کوونکو سره څرنگه په برياليتوب کار و سي او داسي پوښتي را پورته کوي چي په خپل کار کي نور هم فکر وکړي.

سويدن ډېر ژبني خلکو ته اړتيا لري

Rösta på!

ډيري ژبي ډېر امکانات منع ته راوړي

موږ د ژبي د لاري خپل کلتور او ارزشونه افاده کوو. ژبه موږ ته ځاني احساس راکوي. ژبه د ځان سره پوهه راوړي او د نورو انسانانو سره د مخامخ کېدو اساس تشکیلوي. موږ ژبي ته اړتيا لرو چي فکر و کړو، خيال و کړو، پوښتني جوړي کړو او مشکلات حل کړو.

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING